

Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts ceļā uz simtgadi

Arta Kronberga, Ilze Skrabule

APP Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts

Vēl tikai daži mēneši palikuši līdz 2013. gada 23. aprīlim – brīdim, kad Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts (turpmāk tekstā – Institūts) svinēs savu apaļo 100 gadu jubileju. Tāpēc 2012. gads Institūtā pagājis gan čakli strādājot, gan uzsākot sagatavošanās darbus jubilejas gadam.

2012. gadā strādāts vairākos virzienos. Viens no tiem – uzsākts īstenot 2011. gadā izstrādāto Institūta teritoriāli telpiskās attīstības stratēģiju, kas paredzēja ēku infrastruktūras sakārtošanu. Pagājušā gada beigās, pateicoties NBS Cēsu Instruktoru skolas kursantu palīdzībai, notika lielle pārcelšanās darbi – visi zinātnieki, administrācija un tehniskais personāls pārvācās uz ēku Zinātnes ielā 2, un turpmākā Institūta zinātniskā darbība tiks koncentrēta šajā ēkā. Pašlaik ēkā Zinātnes ielā 1a vēl darbojas kartupeļu selekcijas pagrabs, taču turpmāk ERAF līdzfinansētā projekta „Mūsdienīgas zinātnes materiāltehniskās bāzes pilnveide Lauksaimniecības resursu izmantošanas un pārtikas Valsts nozīmes pētniecības centra ietvaros”, pie ēkas Zinātnes ielā 2 plānots izbūvēt jaunu pagrabu un siltumnīcu kartupeļu selekcijas vajadzībām, tādējādi koncentrējot darbību vienā ēkā. 2012. gadā noslēdzies iepirkums un iepriekšminētā ERAF līdzfinansētā projekta ietvaros uzsākta apkures katla uzstādīšana (kā kurināmo izmantos graudus), lai samazinātu šīs ēkas uzturēšanas izmaksas.

Galvenais Institūta darbības virziens, protams, ir zinātniskā pētniecība. Institūtā vēlētajos akadēmiskajos amatos 2012. gadā strādā 7 vadošie pētnieki, 8 pētnieki un 4 zinātniskie asistenti. Trīs zinātnieces turpina studijas doktorantūrā, viena pētniece šogad aizstāvējusi maģistra grādu.

Pateicoties LR Zemkopības ministrijas atbalstam, pēc divu gadu pārtraukuma saņemts finansējums selekcijas darbam – kartupeļu un rudzu selekcijai. Tas ir liels atspaidis, lai selekcijas darbs šīm sugām varētu uzņemt apgrīzienus pēc krīzes gadiem. Nupat, nupat reģistrēta pirmā Baltijas valstīs izveidotā tritikāles šķirne ‘Inarta’! Lepojamies ar šī gada atklājumu ESF cilvēkresursu projekta ietvaros – izrādās, ka tritikāles graudos, salīdzinot ar citām graudaugu sugām, ir visaugstākais proteīna lūnasīna saturs. Šim proteīnam piemīt pretiekaisuma un pretvēža darbība, un šis atklājums varētu būt nozīmīgs tālākai tritikāles izmantošanai pārtikā.

Kopumā 2012. gadā strādāts deviņos dažādos projektos, jāatzīmē tendence, ka pēdējos gados pieaug ražotāju pasūtīto pētījumu projektu skaits. Kā katru gadu, ar jaunākajiem selekcijas un veikto pētījumu darba rezultātiem iepazīstinājām arī sabiedrību. Ar izstādēm un prezentācijām par jaunākajām kartupeļu, miežu un tritikāles šķirnēm viesojāmies Talsu un Aizputes muzejos. Institūtā bieži viesojas delegācijas gan no dažādiem Latvijas novadiem, gan ārzemēm. Rīgas svētku Gardēžu ielā apmeklētāji varēja iepazīt ne tikai jaunākās kartupeļu šķirnes, bet arī nogaršot slavenā pavāra Ilmāra Ladīga pagatavotos inovatīvos ēdienus, kuriem izmantotas Priekuļu kartupeļu un kailgraudu miežu šķirnes. Berga Bazārā Rīgā kartupeļu šķirnes tika prezentētas kā cietes ražošanas izejviela kopā ar sadarbības partneriem – Aloja Starkelsen – BALTORGPOATATO projektā. RigaFood izstādē sevi parādīja zirņu šķirnes.

Visus aicinām uz Priekuļiem 2013. gadā, kad jubilejas ietvaros plānotas Lauka dienas, kā arī starptautiska konference, kurā tiks runāts par selekcijas bioloģiskajai lauksaimniecībai problēmām un to risinājumiem!